

- Projectvoorstel-

SCHONE BRONNEN NU EN IN DE TOEKOMST

Praktijkoplossingen voor knelpunten van gewasbeschermingsmiddelen
in grond- en oppervlaktewater

Den Haag, 1 juni 2004

NEFYTO

INHOUDSOPGAVE

1.	Vraagstelling	2
2.	Uitgangspunten	6
3.	Plan van aanpak	14

Bijlage: beschrijving Schuttelaar & Partners

1. VRAAGSTELLING

Samen met de Unie van Waterschappen (UvW), Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie (Nefyto) en LTO Nederland wil de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN) een project starten met als doel het reduceren van knelpunten in grond- en oppervlaktewater veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelen, voor zover in gebruik door de landbouw. Daarmee wordt bijgedragen aan het realiseren van een tweetal doelstellingen uit de Nota Duurzame Gewasbescherming, namelijk het reduceren van drinkwaterknelpunten en het verbeteren van de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. Het uiteindelijke resultaat is een vermindering van het aantal overschrijdingen van zowel de drinkwaternorm als van het Maximaal Toelaatbaar Risico-niveau (MTR).

Probleemschets

De Nederlandse landbouw kenmerkt zich door intensieve teeltsystemen met een relatief hoog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit heeft als voordeel dat op een klein oppervlak een hoge opbrengst van goede kwaliteit gehaald kan worden. Een nadeel is dat het leidt tot een ongewenste belasting van grond- en oppervlaktewater. Drinkwater wordt zowel gewonnen uit grond- als uit oppervlaktewater. Een gewasbeschermingsmiddel is een drinkwaterknelpunt als de concentratie van het gewasbeschermingsmiddel de drinkwaternorm (0,1 µg/l) overschrijdt na een eenvoudige zuivering. Monitoringsgegevens van de drinkwaterbedrijven laten zien dat de drinkwaternorm op diverse winningen overschreden wordt. In enkele gevallen leidden de problemen tot maatregelen als het tijdelijk stopzetten van de waterinname, het verplaatsen van de winning of het inzetten van geavanceerde zuiveringstechnieken.

De Bestrijdingsmiddelenrapportage 2002 van de Commissie Integraal Waterbeheer laat zien dat de kwaliteit van oppervlaktewater langzaam verbetert, maar ook dat in

1999 en 2000 het MTR nog regelmatig overschreden wordt. Hierdoor zijn veel Nederlandse aquatische ecosystemen nog onvoldoende beschermd.

Project 'Schone bronnen nu en in de toekomst'

Het project beoogt de belasting van grond- en oppervlaktewater door gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. VEWIN en UvW vermoeden dat de knelpunten ten dele veroorzaakt worden door de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de Nederlandse land- en tuinbouw. Door per knelpunt, samen met boeren en tuinders, gewasbeschermingsmiddelenindustrie, waterschappen, drinkwaterbedrijven en eventueel anderen, te zoeken naar oorzaak en oplossingen, wordt verwacht praktische oplossingen te vinden met een groot draagvlak. Dit draagvlak vereenvoudigt de implementatie van de oplossingen in de praktijk.

Gestart wordt met vijf knelpunten. Welke vijf dat zijn wordt bepaald door de stuurgroep (VEWIN, Nefyto, UvW en LTO Nederland maken daar deel van uit) en is afhankelijk van de mate van normoverschrijding en de te verwachten vermindering van belasting met behulp van 'eenvoudige' maatregelen. Indien deze vijf knelpunten succesvol worden aangepakt, kan ook voor de overige knelpunten eenzelfde traject worden doorlopen.

De vermindering van belasting zal niet direct te zien zijn in monitoringsgegevens, zeker als het een knelpunt in grondwater betreft. In oppervlaktewater kunnen resultaten vrij snel zichtbaar worden in metingen, in grondwater kan het vele jaren duren voordat effecten meetbaar worden.

Dit project kan niet de garantie geven dat elk knelpunt volledig wordt opgelost. Gewasbeschermingsmiddelen worden namelijk in uiteenlopende teelten en op diverse manieren gebruikt. Eén oplossing is hiervoor niet te geven; voor elke teelt en toepassingsmethode is een andere oplossing. Binnen het project wordt geprobeerd die

oplossingen te vinden, die eenvoudig in te voeren zijn en tegelijkertijd een grote vermindering in milieubelasting opleveren.

Andere complicerende factoren zijn dat buiten de landbouw ook gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden en dat middelen uit het buitenland via de rivieren voor normoverschrijding in Nederland zorgen. Deze twee oorzaken worden niet opgelost in dit project, hoogstens geadresseerd.

Nota Duurzame Gewasbescherming en Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming

Dit project sluit nauw aan bij het nieuwe overheidsbeleid voor gewasbescherming tot 2010. Dit beleid streeft naar een vermindering van de belasting van het milieu (95% reductie milieubelasting in 2010 t.o.v. 1998). De overheid geeft aan dit samen met de maatschappij te willen doen. Dit project is een samenwerkingsverband tussen VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland. Het project draagt bij aan de ambities van de Nota Duurzame Gewasbescherming en het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming. Dit geldt voor de ambities op het gebied van oppervlaktewater en drinkwaterwinning en met name voor de doelstellingen voor 2010. In 2005 start namelijk de implementatie van de oplossingen van de eerste vijf knelpunten, logischerwijs volgt de reductie van de milieubelasting daarna.

Gezien de nauwe samenhang van dit project met de Nota en het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming vraagt VEWIN subsidie aan bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Met deze financiering kunnen de vier partijen de prioritering en identificatie van oplossingen van de gewasbeschermingsmiddelen-knelpunten in grond- en oppervlaktewater realiseren en de achterban en derden mobiliseren mee te denken over de oorzaak en mee te werken aan oplossingen van de knelpunten. De implementatie van de oplossingen zal grotendeels gefinancierd worden door de partijen die de oplossingen gaan uitvoeren. De stuurgroepleden zullen daar waar mogelijk, in natura en financieel zorgdragen voor de implementatie van de oplossingen.

Het voorstel

Dit projectvoorstel beschrijft in hoofdstuk 1 de vraagstelling, in hoofdstuk 2 de uitgangspunten voor het plan van aanpak dat in hoofdstuk 3 beschreven staat. Hoofdstuk 4 sluit af met een planning en begroting. De start van het project is onder meer afhankelijk van de medefinanciering van het ministerie van LNV. VEWIN heeft aan Schuttelaar & Partners, Adviesbureau voor Maatschappelijke Communicatie, gevraagd haar te ondersteunen bij het opstellen en uitvoeren van dit projectvoorstel.

2. UITGANGSPUNTEN

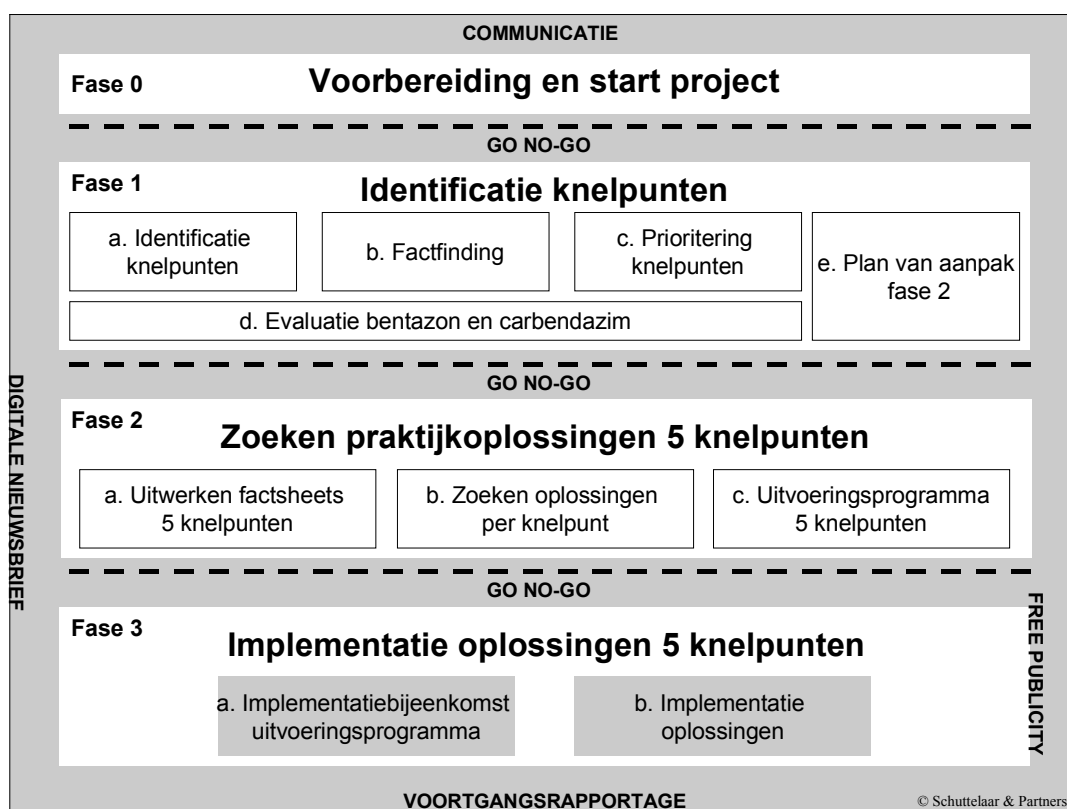
Vier fasen

Het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' wil voor knelpunten in grond- en oppervlaktewater praktijkoplossingen vinden en implementeren. Vanwege de werkbaarheid worden vijf knelpunten tegelijk aangepakt in een periode van twee jaar. Hierna worden de overgebleven knelpunten aangepakt.

Dit projectvoorstel bevat alleen de aanpak van de eerste vijf knelpunten. Momenteel bevindt het project zich in de 0-fase. Daarna wordt voor elk knelpunt drie fasen doorlopen (zie figuur 1). In het project zijn drie 'go no-go' momenten ingebouwd, waarbij de stuurgroep een advies inzake de voortgang geeft aan het ambtelijk overleg van het Afsprakenkader Gewasbescherming.

- Fase 0 'Voorbereiding en start project': VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland hebben in 2002 twee knelpunten in water (carbendazim en bentazon) opgepakt. Dit heeft geleid tot het besluit om eind 2003 en begin 2004 gezamenlijk invulling te geven aan de afspraak 1.10 van het Afsprakenkader Gewasbescherming in de vorm van dit projectvoorstel 'Schone bronnen nu en in de toekomst'.
- Fase 1 'Identificatie knelpunten': De stuurgroep identificeert samen met haar achterban met behulp van een beknopte factfinding de knelpunten in water en maakt een prioritering aan de hand van door de stuurgroep bepaalde criteria. Op deze wijze wordt de top vijf van knelpunten bepaald.
- Fase 2 'Zoeken naar praktijkoplossingen voor vijf knelpunten': Eerst wordt per knelpunt een gedetailleerde factsheet met een probleembeschrijving opgesteld. Op basis hiervan wordt - samen met de agrarische praktijk, regionale projecten, overheid, de achterban van de stuurgroepleden en onderzoek - gezocht naar praktijkoplossingen voor de vijf knelpunten. Tevens wordt bekeken welke partijen de oplossingen kunnen implementeren.

- Fase 3 'Implementatie oplossingen van de vijf knelpunten': De implementatie van de oplossingen start door met alle betrokkenen de resultaten van fase 2 te bespreken, en door afspraken met partijen vast te leggen door middel van een bijeenkomst. Vervolgens dragen deze partijen zorg voor de invoering van de oplossingen in de praktijk.

Figuur 1: De vier fasen en de communicatie van het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst'

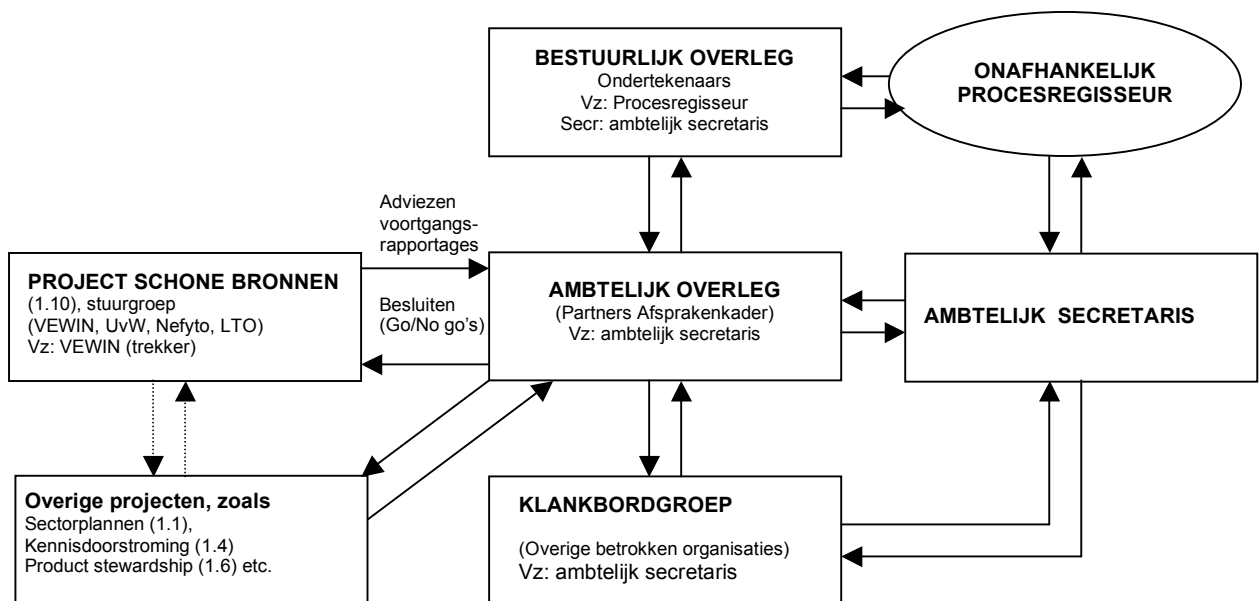
Het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming

Dit project is in 2003 opgenomen in het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming (afpraak 1.10). De stuurgroep draagt zorg voor de terugkoppeling van dit project naar het Afsprakenkader via de gebruikelijke communicatie. Belangrijke momenten hierbij zijn de 'go no-go' momenten, die in het ambtelijk overleg na advies van de stuurgroep plaatsvinden. Ook met de andere afspraken binnen het Afsprakenkader heeft het

project raakvlakken. Als uitgangspunt geldt dat waar relevant maximaal gebruik gemaakt wordt van:

- De sectorplannen, waarin het oplossen van milieuknelpunten als onderdeel wordt genoemd (afspraken 1.1).
- Het gewasbeschermingsplan uit de AMvB als een manier om praktijkoplossingen te implementeren bij telers (afspraken 1.3).
- De bestaande kennis- en voorlichtingsprogramma's, praktijkonderzoek en praktijknetwerken (afspraken 1.4).
- De verdere invulling van Product Stewardship van Nefyto. De praktijkoplossingen kunnen namelijk bijdragen aan een veilig gebruik van middelen voor het milieu (afspraken 1.6 en 1.8).
- De aanpassingen van gebruiksvoorschriften. Dit zullen aanpassingen zijn die uitvoeringstechnisch simpel en werkbaar zijn, ook voor een goede handhaving (afspraken 3.5).
- Het opzetten van een adequaat monitoringsysteem voor de waterkwaliteit (afspraken 4.2).
- Tenslotte geeft dit project voldoende mogelijkheden om het Afsprakenkader uit te dragen en om draagvlak te creëren bij de achterban van VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland (afspraken 5).

Gedurende het project wordt gezorgd voor zoveel mogelijk interactie, synergie en samenwerking met het Afsprakenkader. Figuur 2 geeft de plaats aan van dit project binnen de uitvoering van het Afsprakenkader Gewasbescherming.

Figuur 2: Relatie tussen het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' en het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming.

Samenwerking leidt tot beste resultaat

Onderzoek naar praktijkoplossingen voor knelpunten in water is niet nieuw. Voor carbendazim en bentazon is dit in de afrondende fase. Carbendazim is een knelpunt voor de UvW, aangezien op verschillende plaatsen de ecologische norm in oppervlaktewater wordt overschreden. Bentazon is een knelpunt voor VEWIN waarbij de drinkwaternorm op verschillende plaatsen in grond- en oppervlaktewater wordt overschreden. Samen met VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland en de relevante achterban zijn deze twee knelpunten besproken en is gezocht naar de oorzaak en de oplossingen. Voor een aantal oplossingen worden momenteel afspraken gemaakt over de implementatie met de achterban van de stuurgroepleden - zoals Koninklijke Algemeene Bloembollen Vereeniging, Nederlandse Fruittelers Organisatie, BASF en

de UvW en derden partijen, zoals College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen en het ministerie van VROM.

Uit deze projecten blijkt dat juist wanneer in de beginfase intensief samengewerkt wordt aan de probleemverkenning met de betrokken achterban en derden er een goede basis wordt gelegd om vervolgens ook samen naar oplossingen te zoeken en deze te implementeren. De ervaring leert dat door met elkaar besluiten te nemen er ook met elkaar gewerkt wordt aan oplossingen en juist bij deze problematiek is het noodzakelijk dat iedere partij zijn (deel)verantwoordelijkheid neemt.

Ter illustratie:

Bij de bestudering van de twee knelpunten bentazon en carbendazim bleek dat de perceptie van het probleem verschilde tussen de drinkwaterbedrijven, waterschappen, gewasbeschermingsmiddelenindustrie en boeren en tuinders. Zij hadden ieder hun eigen vragen, die vaak door actualisering of toespitsing van bestaande onderzoeksgegevens beantwoord konden worden. Hierdoor ontstond een gezamenlijk beeld van de feitelijke situatie en vervolgens een gedragen voorstel voor de aanpak van de oplossingen.

Een complicerende factor is dat oorzaak en gevolg bij overschrijdingen in grond- en oppervlaktewater meestal niet eenvoudig te achterhalen zijn. Hier is deskundigheid en afstemming voor nodig, voordat gezamenlijk gezocht kan worden naar gedragen en werkbare oplossingen.

In dit project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' is derhalve in fase 1 en 2 veel ruimte voor de probleemerkenning, het bepalen van de oorzaak en het vinden van gedragen oplossingen. Het is noodzakelijk dat degenen die de oplossingen uit gaan voeren - waaronder de achterban -, nauw betrokken zijn bij het gehele proces. Alleen dan krijgt men uitvoerbare en gedragen praktijkoplossingen. Dat betekent dat de leden van de stuurgroep zich maximaal zullen inspannen om haar achterban en derden partijen te betrekken bij dit project.

Bestaande kennis goed gebruiken

In Nederland is ruime kennis over gewasbeschermingsmiddelen en hun gedrag in grond- en oppervlakte water aanwezig. Denk aan kennis over de eigenschappen van gewasbeschermingsmiddelen (CTB en de gewasbeschermingsmiddelenindustrie), de verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater (www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl), de nationale milieuindicator, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door telers, de mogelijkheden van geïntegreerde gewasbescherming, et cetera is reeds bekend. Deze bestaande kennis wordt betrokken bij dit project.

Een belangrijke route waarlangs kennis vanuit het wetenschappelijk onderzoek doorstroomt naar de telers zijn de praktijknetwerken. In projecten als 'Telen met Toekomst' (www.telenmettoekomst.nl) wordt uitgezocht hoe verantwoord geïntegreerd geteeld kan worden. Dit soort praktijkonderzoek wordt maximaal benut voor het vinden van oplossingen voor de knelpunten in water. Ook lopen er diverse regionale en lokale projecten in Nederland waar onderzocht wordt hoe de druk van gewasbeschermingsmiddelen door de landbouw op het milieu verminderd kan worden. Enkele voorbeelden zijn Gelderland ('Zuiver water in de Bommelerwaard', www.zuiverwater.nl) en Brabant ('Schoon water: Brabantse telers laten zien dat 't kan' en 'Randenbeheer Brabant', www.randenbeheerbrabant.nl). Ook deze kennis en ervaring wordt benut in het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst'.

De bestaande kennis wordt door diverse onderzoeksinstituten indien noodzakelijk geactualiseerd en toegespitst op de situatie.

Communicatie als rode draad

Communicatie is naast een goede inhoudelijke inbreng een rode draad in het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst'. Interne communicatie betreft noodzakelijke partijen vanaf het beginstadium en maakt hen mede-eigenaar van het probleem en stimuleert kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de betrokken partijen.

Door bijvoorbeeld de samenwerking en de behaalde successen extern te communiceren kan getoond worden dat de knelpunten voortvarend worden aangepakt en dat er voortgang wordt geboekt. Zo zorgt externe communicatie voor draagvlak bij de achterban van de stuurgroep en andere partijen die mogelijk in een later stadium nodig zijn voor het project. Aangezien dit project deel uit maakt van het Afsprakenkader Gewasbescherming, zullen successen binnen dit project ook uitstralen op het Afsprakenkader en het draagvlak daarvan vergroten.

Dit project kent twee communicatiestromen:

1. Interne communicatie naar betrokken partijen, de stuurgroep en het Afsprakenkader Gewasbescherming, bijvoorbeeld via een digitale nieuwsbrief, overlegverslagen, factsheets en een voortgangsrapportage.
2. Externe communicatie naar de achterban van de stuurgroep en partijen die in een later stadium nodig zijn voor het project, bijvoorbeeld via een bijeenkomst over praktijkoplossingen, het uitvoeringsprogramma, interviews, persberichten of achtergrondartikelen in vakbladen.

Stuurgroep houdt vaart erin

Draagvlak is belangrijk voor het uiteindelijk slagen van het project. Naast communicatie is derhalve een goede procesbegeleiding essentieel. Daartoe is de stuurgroep aangesteld die regelmatig bij elkaar komt en verantwoordelijk is voor:

- Het begeleiden van het proces op hoofdlijnen.
- De inbreng van deskundigheid.
- Het genereren van medewerking voor het proces bij achterban en omgeving.
- Het resultaat en de communicatie-uitingen.
- Het terugkoppelen van de resultaten naar het Afsprakenkader Gewasbescherming.
- Het geven van advies aan het ambtelijk overleg van het Afsprakenkader Gewasbescherming.

Deelnemers aan de stuurgroep zijn VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland. VEWIN heeft het voorzitterschap. Schuttelaar & Partners voert het secretariaat voor de stuurgroep en begeleidt het project en de communicatie in overleg met de stuurgroep.

3. PLAN VAN AANPAK

Het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' bestaat uit vier fasen:

Fase 0	Vorbereiding en start project
Fase 1	Identificatie knelpunten
Fase 2	Zoeken naar praktijkoplossingen voor vijf knelpunten
Fase 3	Implementatie oplossingen voor vijf knelpunten

De vier fasen en de communicatie (in het grijs) staan weergegeven in figuur 1. Na elke fase vindt een 'go no-go' beslissing plaats in overleg met de partijen van het Afsprakenkader Gewasbescherming.

Fase 0 Vorbereiding en start project

In fase 0 is de samenwerking tussen VEWIN, LTO Nederland, UvW en Nefyto bepaald en op welke wijze invulling gegeven wordt aan de afspraak 1.10 uit het Afsprakenkader Gewasbescherming.

Resultaat:

- Projectvoorstel
- Oprichting stuurgroep

'Go no-go' beslissing voor fase 1

Over het resultaat van fase 0 en het projectvoorstel, legt de stuurgroep een subsidieaanvraag voor aan het ambtelijk overleg van het Afsprakenkader Gewasbescherming. Er volgt een 'go no-go' besluit of het project wordt gestart. Het starten van het project is afhankelijk van de financiële ondersteuning van het ministerie van LNV.

Fase 1 Identificatie van knelpunten

Fase 1 wordt in 2004/2005 uitgevoerd. Het doel van fase 1 is de gezamenlijke erkenning van de knelpunten in water. Fase 1 bestaat uit vijf stappen en een 'go no-go' besluit.

a. Identificatie van knelpunten

VEWIN en UvW stellen door middel van een inventarisatie bij haar achterban een lijst op van de gewasbeschermingsmiddelenknelpunten in grond- en oppervlaktewater.

Resultaat: Lijst met knelpunten in grond- en oppervlaktewater op basis van monitoringgegevens van de achterban van VEWIN en UvW.

b. Factfinding

Ter voorbereiding van de prioritering wordt aan elk knelpunt beknopte informatie toegevoegd, zoals:

- Probleembeschrijving van het knelpunt volgens UvW of VEWIN, inclusief de gebruikte norm, (waar mogelijk) het verloop van de overschrijdingen, de verspreiding in Nederland en een mogelijke relatie met teelten.
- Het landbouwkundig gebruik volgens de toelating.
- De toelatingstatus in Nederland.

Deze informatie wordt verzameld in samenwerking met UvW, VEWIN, Nefyto en LTO Nederland. Gebruik wordt gemaakt van de informatie op de website www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl (UvW), de aanwezige monitoringsgegevens van VEWIN en de informatie op de website www.ctb-wageningen.nl. Indien noodzakelijk zullen onderzoeksinstituten zoals KIWA en STOWA de bestaande informatie actualiseren.

Resultaat: Probleembeschrijving bij elk knelpunt in grond- en oppervlaktewater.

c. Prioritering / gezamenlijke probleemdefiniëring

VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland maken gezamenlijk een prioritering van de knelpunten. LTO Nederland en Nefyto leggen de lijst voor aan hun achterban en bekijken in hoeverre de knelpunten en de probleembeschrijving erkend worden. Er wordt bekeken of de toelatingstatus in Europa, recente beperkingen of uitbreidingen van gebruik, nieuwe werkwijzen of een nieuwe normstelling, wellicht het probleem hebben achterhaald of in de nabije toekomst gaat achterhalen. Eventueel kunnen de overige partners van het Afsprakenkader (Agrodis, LNV en VROM) gevraagd worden schriftelijk een prioritering van de knelpunten aan te geven. De stuurgroep stelt gezamenlijk criteria vast voor de prioritering en bepaalt op basis van de verzamelde gegevens de top vijf van de knelpunten. Voorbeelden van criteria zijn de mate van normoverschrijding en de te verwachten vermindering van belasting met behulp van 'eenvoudige' maatregelen.

Resultaat: Door de stuurgroep gedragen top vijf van de knelpunten.

d. Evaluatie bentazon en carbendazim

Bentazon en carbendazim zijn twee knelpunten waarvoor in 2002 / 2003 reeds met betrokken partijen gezocht is naar praktijkoplossingen. De praktijkoplossingen zijn bekend en deels in uitvoering gebracht. De ervaring opgedaan in deze projecten wordt gebruikt om voor het oplossen van de verdere knelpunten een efficiënte werkwijze te ontwikkelen. Bij carbendazim en bentazon bleek het factsheet een belangrijk en handig document tijdens de diverse discussies. Het factsheet geeft steeds de actuele stand van zaken weer en is een handig naslagdocument voor betrokkenen. Voor de uniformiteit van dit project is het plan een modelfactsheet te maken. Dit modelfactsheet dient als startformulier voor elk knelpunt en zorgt ervoor dat op efficiënte wijze de factfinding gerapporteerd kan worden. Het factsheet is een dynamisch document en wordt continu bijgewerkt.

Daarnaast wordt de procesmatige gang van zaken geëvalueerd met de ter zake

doende achterban en stuurgroepleden en de stand van zaken van de implementatie van de oplossingen van bentazon en carbendazim beschreven.

Resultaat:

- Modelfactsheet.
- Beschrijving resultaten van carbendazim en bentazon. Het eerste resultaat van de samenwerking tussen VEWIN, UvW, LTO Nederland en Nefyto.

e. Plan van aanpak fase 2

Met behulp van de top vijf knelpunten en de evaluatie van bentazon en carbendazim wordt een plan van aanpak voor fase 2 gemaakt. Dit plan van aanpak beschrijft de planning, werkwijze en de partijen die betrokken worden in fase 2.

Resultaat: Plan van aanpak fase 2.

‘Go no-go’ beslissing voor fase 2

Over het resultaat van fase 1 en het plan van aanpak voor fase 2, geeft de stuurgroep een advies aan het ambtelijk overleg van het Afsprakenkader Gewasbescherming. Er volgt een ‘go no-go’ besluit of fase 2 wordt ingegaan.

Fase 2 Zoeken naar praktijkoplossingen voor vijf knelpunten

Het doel van fase 2 is het vinden van praktijkoplossingen voor de knelpunten en het vinden van partijen die de oplossingen kunnen implementeren. Fase 2 bestaat uit drie stappen en een ‘go no go’ besluit.

a. Uitwerken factsheets van de vijf knelpunten

Per knelpunt wordt de oorzaak van het probleem en de te behalen milieuwinst verder uitgezocht met behulp van factfinding in samenwerking met onderzoeksinstituten, de nationale milieu indicator, de achterban van de organisaties van de stuurgroepleden,

praktijknetwerken, regionale projecten en bestaand praktijkonderzoek. Als het probleem voldoende geïdentificeerd is, wordt dit samengevat op een factsheet volgens de modelfactsheet. Deze factfinding vindt plaats door literatuuronderzoek en expertmeetings met deskundigen uit de achterban van de stuurgroepleden en relevante andere partijen.

Resultaat: Vijf factsheets. Eén factsheet per knelpunt.

b. Zoeken naar oplossingen per knelpunt

Per knelpunt wordt een brainstormsessie gehouden met een aantal direct betrokkenen. De direct betrokkenen kunnen bestaan uit de stuurgroepleden, haar achterban en / of uit derden. Wie het betreft, is afhankelijk van het knelpunt en wordt nader bepaald. Tijdens de brainstormsessie wordt het doel van de praktijkoplossingen afgestemd en wordt aan de hand van de factsheet nagedacht over oplossingen. De oplossingen worden door de deelnemers gerangschikt naar werkbaarheid en verwacht resultaat.

Resultaat: Vijf lijsten met geprioriteerde oplossingen per knelpunt. Eén lijst per knelpunt.

c. Uitvoeringsprogramma's van de vijf knelpunten

De oplossingen van de brainstormsessie worden verder uitgediept in samenwerking met onderzoeksinstituten en andere deskundigen. Op basis van dit onderzoek wordt een concept-uitvoeringsprogramma geschreven. Dit concept wordt schriftelijk voor commentaar teruggekoppeld naar de deelnemers van de brainstormsessie. In het uitvoeringsprogramma staan de oplossingen, de partijen die de oplossingen mogelijk kunnen implementeren, een tijdsplanning voor de invoering van de oplossing en een begroting.

Resultaat: Vijf uitvoeringsprogramma's. Eén programma per knelpunt.

‘Go no-go’ beslissing voor fase 3

Over het resultaat van fase 2, de vijf uitvoeringsprogramma's, geeft de stuurgroep een advies aan het ambtelijk overleg van het Afsprakenkader Gewasbescherming. Er volgt een 'go no-go' besluit of er wordt doorgegaan met fase 3.

Fase 3 Implementatie oplossingen vijf knelpunten

Doel van fase 3 is het maken van afspraken over de implementatie van de oplossingen met betrokken partijen. En het implementeren van de oplossingen door deze partijen.

a. Implementatiebijeenkomst uitvoeringsprogramma

Doel van de implementatiebijeenkomst is draagvlak creëren voor de implementatie van de oplossingen en het uitdragen van de resultaten.

Voor een breed veld van belanghebbenden, zoals ministeries, provincies, gemeenten, de agrarische sector, media, non-gouvernementele organisaties en politiek wordt het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' en het uitvoeringsprogramma van de eerste vijf knelpunten bekendgemaakt (100-150 personen).

Partijen worden gedurende een halve dag geïnformeerd over het project en de samenwerking tussen VEWIN, UvW, Nefyto en LTO Nederland.

Tijdens de bijeenkomst worden de vijf uitvoeringsprogramma's toegelicht bij de partijen die benaderd worden voor de implementatie van de oplossingen. Te denken valt aan de stuurgroepleden, de individuele leden uit de achterban van de stuurgroeporganisaties en derden zoals gemeentes, provincies, de overheid en semi-overheidsinstanties et cetera.

Het is wenselijk dat tijdens deze dag vooraanstaande sprekers aan het woord komen, zoals de minister van LNV, de staatssecretaris van VROM of de procesregisseur van

het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming. De resultaten van het project 'Schone bronnen nu en in de toekomst' worden op deze wijze breed uitgedragen. De bijeenkomst wordt gehouden op een gepaste locatie, bijvoorbeeld een project waar boeren en tuinders werken aan vermindering van milieubelasting.

Voor deze bijeenkomst wordt media-aandacht gevraagd via bijvoorbeeld een persconferentie, een persbericht, een advertentie, een achtergrondartikel of een exclusief interview in vakbladen.

Resultaat:

- Steun en draagvlak bij betrokken partijen voor de implementatie van de oplossingen.
- Positieve aandacht voor het project en het Afsprakenkader via de media en de bijeenkomst.

b. Implementatie oplossingen

De implementatie van de oplossingen start door de genoemde partijen in de uitvoeringsprogramma's te benaderen. Indien deze partijen willen meewerken, worden afspraken gemaakt over de implementatie van de oplossingen. De afspraken worden gezamenlijk met de verantwoordelijke partijen opgesteld en bevatten in ieder geval een plan van aanpak, een tijdsplanning voor de invoering van de oplossingen, een begroting en de wijze van terugkoppeling naar de stuurgroep en het Afsprakenkader Duurzame Gewasbescherming. De stuurgroep draagt, daar waar mogelijk, actief zorg voor de implementatie van de oplossingen door het genereren van medewerking en eventueel met financiële ondersteuning. De stand van zaken rondom de oplossingen wordt in ieder geval opgenomen in de voortgangsrapportage (zie hiervoor paragraaf communicatie).

De gemaakte afspraken worden zo samengesteld dat de betrokken partijen gelijk kunnen starten met de implementatie van de oplossingen.

Uit de ervaringen met carbendazim en bentazon blijkt dat de achterban van de stuurgroeporganisaties een zeer belangrijke rol spelen bij het implementeren van de oplossingen. Het aantal partijen uit de achterban waarmee per knelpunt een afspraak opgesteld moet worden is van te voren niet te voorspellen. De benodigde inspanning van de achterban voor het opstellen van de afspraken voor de implementatie van de oplossingen is derhalve een inschatting.

Resultaat:

- Medewerking van partijen genoemd in het uitvoeringsprogramma.
- Afspraken met betrokken partijen met een plan van aanpak, de tijdsplanning en de begroting voor de implementatie van de gekozen oplossingen.

Communicatie

De communicatie bestaat uit twee stromen: interne en externe communicatie. De stuurgroep is eindverantwoordelijk voor de communicatie-uitingen.

Interne communicatie

Digitale nieuwsbrief

Een digitale nieuwsbrief is een eenvoudig middel om een groot aantal betrokkenen te informeren over de stand van zaken van het project en kennisuitwisseling te stimuleren. De nieuwsbrief behandelt zowel procesmatige als inhoudelijke onderwerpen. Per jaar verschijnen er vier nieuwsbrieven ter grootte van twee A4s met een eenvoudige opmaak, bijvoorbeeld een 2-koloms Word-document.

De nieuwsbrief is bestemd voor de partijen van de stuurgroep, de partners in het Afsprakenkader Gewasbescherming, de deelnemers aan de expertmeetings en brainstormsessies, de partijen die de oplossingen gaan implementeren en anderen.

Voortgangsrapportage 'Schone bronnen nu en in de toekomst'

Aan het eind van het jaar wordt een voortgangsrapportage opgesteld van het project. Deze rapportage geeft de procesmatige en inhoudelijke stand van zaken weer. De

inhoud wordt grotendeels gevormd door de verschenen nieuwsbrieven, de terugkoppeling naar het ambtelijk overleg, het uitvoeringsprogramma en de stand van zaken rondom de implementatie van de oplossingen. Deze voortgangsrapportage is bedoeld voor de stuurgroep, de direct betrokkenen en de partijen van het Afsprakenkader Gewasbescherming. Verder kan de voortgangsrapportage op de website van de organisaties van de stuurgroepleden geplaatst worden.

Overige interne communicatiemiddelen

Het plan van aanpak fase 2, de uitvoeringsprogramma's en de implementatiebijeenkomst voor het uitvoeringsprogramma zijn deels ook bedoeld voor de interne communicatie, bijvoorbeeld voor het enthousiasmeren van de achterban van de stuurgroepleden voor fase 3. Dit kan gebeuren via bestaande gremia van de stuurgroepleden (Landbouwcommissie van Nefyto, Platform bestrijdingsmiddelen van UvW en het Platform bestrijdingsmiddelen van VEWIN).

Door de stuurgroep zal bekeken worden in hoeverre deze middelen ook voor de externe communicatie gebruikt kunnen worden.

Externe communicatie

De externe communicatie zal voornamelijk bestaan uit het genereren van 'free publicity' als de situatie zich daarvoor leent. De stuurgroep is hierin leidend. Binnen het project worden diverse resultaten verwacht, hier zal via de media aandacht aan besteed worden. Dit wordt gedaan via persberichten, persconferenties, achtergrondartikelen of exclusieve interviews in vak- en dagbladen.

BIJLAGE: BESCHRIJVING SCHUTTELAAR & PARTNERS

Schuttelaar & Partners

Schuttelaar & Partners, Adviesbureau voor Maatschappelijke Communicatie, is een bureau dat het belang van maatschappelijke trends, opinies en signalen begrijpt. En deze vertaalt in strategisch en praktisch communicatieadvies op de gebieden milieu, landbouw, voeding & gezondheid en biotechnologie. Op deze terreinen is het bureau gespecialiseerd in interactieve communicatieprocessen, maatschappelijke positionering en issuemanagement.

Schuttelaar & Partners helpt opdrachtgevers door inhoudelijke deskundigheid en ervaring te combineren met communicatieadviezen. Schuttelaar & Partners neemt het initiatief voor de opzet van overlegstructuren tussen verschillende partijen in de samenleving. Op deze wijze creëert Schuttelaar & Partners draagvlak voor de visie en standpunten van haar opdrachtgevers.

Schuttelaar & Partners

Adviesbureau voor Maatschappelijke Communicatie BV

Koninginnegracht 44

2514 AD DEN HAAG

Tel. 070-318 44 44

Fax 070-318 44 22

www.schuttelaar.nl